

با تصویب این طرح زنان حق دفاع

تضییع حقوق زنان

مجلس شورای اسلامی طرح الحاق یک بند به ماده شش فصل چهارم قانون مطبوعات را تصویب کرد. این طرح به علت مبهم، تکراری بودن و در پی داشتن تفاسیر گوناگون، بی شک مشکلات بی شماری را برای مطبوعات - به ویژه آن دسته از مطبوعات که به مسائل زنان و حقوق آنان می پردازد - به وجود خواهد آورد. از این رو ضروری دانستیم زنان جامعه مان را از محتوای کامل این طرح آگاه کنیم.

ماجرای اینجای آغاز شد که شورای فرهنگی - اجتماعی زنان، با انتشار بیانیه ای (۱) خواستار نظارت بر مطبوعات و مهار حرکت های انحرافی در آن شد. در بخشی از این بیانیه، از وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی خواسته شد که نسبت به نظارت و مهار هر چه بیشتر این حرکت های انحرافی در مطبوعات، تدابیری اتخاذ کرده و افکار عمومی را در جریان ریشه های این افکار سوء قرار دهد و برای از بین بردن تأثیرات آنها، برنامه های فرهنگی فراهم کند.

همزمان با انتشار این بیانیه، ۸۰ تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی، با ارائه طرحی (۲) در جلسه علنی مجلس خواستار عدم سوء استفاده از تصاویر زنان در مطبوعات شدند. در صورت تصویب این طرح در مجلس شورای اسلامی مطبوعات موظف به رعایت مسائل و شئون شرعی و اسلامی در استفاده از تصاویر زنان خواهند بود. با انتشار این بیانیه و ارائه این طرح به مجلس، گروهی از زنان با اعلام اینکه «رسانه ها باید پاسدار حرمت و جایگاه زنان باشند» (۳) با انتقاد از روند برخی از رسانه های کشور در استفاده ابزاری از تصاویر زنان برای اغراض سوجویانه، اهداف غیر فرهنگی و بعضاً ضد فرهنگی این حرکت را تناقض حضور فعال و مشارکت زنان در جامعه دانستند و خواستار توقف این روند شدند.

البته در این مسیر جهت گیری های گونه گونی اتخاذ شد، اما سرانجام همه این جهت گیری ها به

• نمایندگان محترم فراموش نخواهند کرد به نمایندگی از ملت به مجلس آمده اند و نیمی از ملت را از زنان تشکیل می دهند.

• قانون کنونی مطبوعات طراحان محترم را تأمین می کند و خلاء قانونی ندارد.

• این طرح تلاش زنان مطبوعات برای احقاق حق زنان را محدود و ممنوع می کند.

به بهانهٔ تحدید چهرهٔ زن

یگانگی به تحدید چهره زن در مطبوعات انجامید و بقیهٔ مفاد این طرح به گونه‌ای واضح و مناسب انعکاس نیافت.

اصرار بر تصویب این طرح در مجلس، با وجود آنکه طرح توسط کمیسیون تخصصی مجلس رد شده بود نیازمند بررسی و ژرف‌کاوی بیشتری است. چرا رد کارشناسانهٔ این طرح پذیرفته نمی‌شود و طرح در مجلس به تصویب می‌رسد؟ و چرا در بحث دربارهٔ این طرح به مسئله استفادهٔ ابزاری از زن در تصاویر مطبوعات بیشتر تأکید شده و سایر مفاد طرح که بسیار مهمتر از این بخش است مورد بی‌توجهی قرار گرفته است؟

شکی نیست که اگر افراد طرفدار این طرح، از مفاد کامل طرح آگاه بودند و از آثار ناشی از تصویب آن با خبر می‌شدند و می‌دانستند که در آینده‌ای نه چندان دور چه محدودیتی به دفاع از حقوق زنان و یا مطبوعات علاقمند به مسائل زنان وارد می‌شود چنین موضعی اتخاذ نکرده و پیش از رأی دادن بررسی بیشتری می‌کردند.

مجلهٔ حقوق زنان با اعتقاد به هدف خود که آگاهی دادن به زنان جامعه، جهت احقاق حقوقشان در همهٔ زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، خانوادگی، سیاسی و ... است بر خود فرض می‌بیند که با ارائه طرح اولیه و گزارش کمیسیون امور زنان، جوانان و خانوادهٔ مجلس و سپس رد طرح توسط کمیسیون ارشاد و هنر اسلامی مجلس شورای اسلامی و آنچه که در قانون مطبوعات کنونی است خوانندگان را در جریان روند شکل‌گیری این طرح قرار دهد.

طرح ارائه شده به مجلس

طرح الحاق یک بند به ماده شش فصل چهارم قانون مطبوعات

ماده واحده - بند ذیل به عنوان بند پنج به ماده شش قانون مطبوعات الحاق و شماره بندهای بعدی به ترتیب اصلاح می‌گردد.

۵- استفادهٔ ابزاری از زن در تصاویر و محتوا،

تحقیر و توهین به جنس زن، ترغیب به تشریفات و تجملات، ایجاد تضاد بین زن و مرد از طریق دفاع خارج از موازین شرعی و قانونی از حقوق آن.

گزارش کمیسیون امور زنان، جوانان و خانواده به مجلس شورای اسلامی:

طرح الحاق یک بند به ماده شش فصل چهارم قانون مطبوعات به شمارهٔ ترتیب چاپ ۱۰۲۲ که جهت رسیدگی شور اول به این کمیسیون به عنوان کمیسیون فرعی ارجاع شده بود در جلسهٔ مورخ ۱۳۷۶/۱۲/۱۳ با حضور کارشناسان دستگاههای اجرایی و طراحان مطرح گردید و پس از بحث و بررسی و تبادل نظر کلیات آن عیناً مورد تصویب قرار گرفت.

اینک گزارش شور اول آن تقدیم مجلس محترم شورای اسلامی می‌گردد.

رئیس کمیسیون امور زنان، جوانان و خانواده وحید دستجردی

گزارش کمیسیون تخصصی

طرح مذکور برای بررسی به کمیسیون ارشاد و هنر اسلامی و وسایل ارتباط جمعی مجلس شورای اسلامی ارائه شد. گزارش این کمیسیون به این شرح است:

طرح الحاق یک بند به ماده شش فصل چهارم قانون مطبوعات به شمارهٔ ترتیب چاپ ۱۰۲۲ که به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شده بود با حضور کارشناسان محترم مورد بررسی قرار گرفت و با توجه به دلایل زیر به اتفاق آراء رد شد.

اینک گزارش شور اول آن تقدیم مجلس شورای اسلامی می‌شود.

سید رضا تقوی

رئیس کمیسیون ارشاد و هنر اسلامی

دلایل رد:

موارد زیر از قانون مطبوعات تأمین‌کننده نقطه نظر طراحان می‌باشد:

● نظر کمیسیون ارشاد و هنر اسلامی مجلس شورای اسلامی - با تصویب این طرح، نه تنها امتیازی به دست نمی‌آوریم بلکه مشکل حقوقی دیگری بر می‌افزاییم. بر مشکل مطبوعات

۱- بند دوم از ماده شش و ماده (۲۸)، (استفاده ابزاری از زن در تصاویر و محتوا)

۲- ماده (۳۰) و بند هشت از ماده شش، (تحقیر و توهین به جنس زن)

۳- بند سه از ماده شش، (ترغیب به تشریفات و تجملات)

۴- بند چهار از ماده شش، (ایجاد تضاد بین زن و مرد از طریق دفاع خارج از موازین شرعی و قانونی از حقوق آن)

با تصویب این طرح، نه تنها امتیازی را به دست نمی‌آوریم بلکه مشکل حقوقی دیگری بر می‌افزاییم. بر مشکل مطبوعات می‌افزاییم. برای نمونه عنوان «استفاده ابزاری از زن» در قانون تعریف حقوقی روشنی ندارد و حد و حدود آن مشخص نیست. قانون کنونی مطبوعات نظر طراحان محترم را تأمین می‌کند و خلاء قانونی ندارد که با تصویب این طرح بتوان آن را پر کرد.

برای روشن شدن دلایل رد کمیسیون تخصصی مجلس موارد موجود در قانون مطبوعات کنونی را می‌آوریم تا روشن شود که طرح مذکور طرحی تکراری است و در قانون وجود دارد.

بند دو از ماده شش: اشاعهٔ فحشاء و منکرات و انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی.

ماده ۲۸: انتشار عکسها و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی ممنوع و موجب تعزیر شرعی است و اصرار بر آن موجب تشدید تعزیر و لغو پروانه خواهد بود.

ماده ۳۰: انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت یا افتراء یا فحش و الفاظ رکیک یا نسبتهای توهین‌آمیز و نطایر آن نسبت به

● اکثریت قریب به اتفاق اهل مطبوعات از این نوع سودجویی‌ها ناخشنودند.

● هیچ کس نخواهد توانست نه با استناد به نظریات شخصی که روشنی بگوید که آیا این چهره چاپ شده استفاده ابزاری از

● آیا چون آگاهی دادن به زنان با منافع مردان در تضاد است نباید صورت بگیرد؟

اشخاص ممنوع است، ...

بند هشت از ماده شش: افترا به مقامات، نهادها ارگانها و هر یک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی که حرمت شرعی دارند، اگرچه از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور باشد.

بند سه از ماده شش: تبلیغ و ترویج اسراف و تبذیر.

بند چهار از ماده شش: ایجاد اختلاف مابین اقدار جامعه، بویژه از طریق مسائل نژادی و قومی.

با مطالعه مواردی که برشمردیم مشخص می‌شود که هر آنچه در طرح تاکید شده است در قانون مطبوعات کنونی وجود دارد و نیازی به طرح دوباره آن نیست.

پرسش ما این است که در این شرایط چرا چنین طرحی به صحن مجلس می‌آید و تصویب می‌شود؟

۱- اگر طرح‌ها نخست باید در کمیسیون‌های تخصصی بررسی شود پس چرا به دیدگاه تخصصی کمیسیون اعتنا نمی‌شود؟

۲- چه دلیلی برای تحدید آزادی مطبوعات آن هم با این شیوه وجود دارد؟

۳- آیا قانون مطبوعات کنونی استفاده ابزاری از زن را روا دانسته است؟

۴- برخی می‌گویند که مسائل سیاسی روز موجب اصرار بر تصویب آن شده است و گروهی می‌گویند مخالفت با وزارت ارشاد ...

۵- آیا همه رأی دهندگان به این طرح، از قوانین موجود و محتوای این طرح اطلاع داشتند؟ و آیا اگر آگاهانه بررسی می‌کردند، باز هم به این طرح رأی می‌دادند؟^(۴)

۶- مگر تخلف مطبوعات موجب پیگرد و محاکمه آنان نمی‌شود و مگر نباید با هر نشریه‌ای موردی برخورد کرد. و دهها پرسش بی‌پاسخ

دیگر ...

و اما سخن ما

رسالت مطبوعات چیست؟ ماده دو قانون مطبوعات به صراحت رسالت مطبوعات را روشن ساختن افکار عمومی و بالا بردن سطح معلومات و دانش مردم در زمینه‌های خبری، انتقادی، اجتماعی، سیاسی و ... می‌داند ضمن آنکه مبارزه با مظاهر فرهنگ استعماری (اسراف، تبذیر، لغو، تجمل پرستی، اشاعه فحشاء و ...) و ترویج و تبلیغ فرهنگ اصیل اسلامی و گسترش فضایل اخلاقی را نیز از زمره رسالت مطبوعات می‌شمارد.

بدین ترتیب مشخص می‌شود که چه رسالت مهمی بر عهده مطبوعات است.

آیا ممکن است قانون تنها از مطبوعات خواسته باشد به رسالتی چنین خطیر عمل کنند و در مقابل، حقوقی برای آنها قائل نباشد؟

و این از حقوق بحق مطبوعات است (ماده ۳) که نظرات، انتقادات سازنده، پیشنهادهای، توضیحات مردم و مسئولان را با رعایت موازین اسلامی و مصالح جامعه درج و به آگاهی عموم مردم برسانند.

نتیجه آنکه قانون مطبوعات تعریفی دارد و رسالتی و حقوقی و در کنار آنها بی‌شک مطبوعاتی که رسالت خود را فراموش کنند، برای پاسخگویی به دادگاه صالحه احضار می‌شوند. در این قانون، جرائم مطبوعاتی نیز مشخص است و اگر نشریه‌ای برخلاف رسالت و حدودش عمل کند ملزم به پاسخگویی است. چاپ پاسخ معترض، اخطار، محاکمه، مجازات تعزیر، لغو پروانه و تعطیلی مسیری است که در صورت تخلف مطبوعات، قانون برای آن در نظر گرفته است و دادگاه با حضور هیئت منصفه تشکیل شده و رأی صادر می‌کند.

و اما حقیقت این ماجرا چیست؟

نخست باید بگوییم که ما نیز با سوء استفاده از زن به عنوان کالا مخالفیم و شکی نیست که اکثریت قریب به اتفاق اهل مطبوعات هم از این نوع سودجویی‌ها ناخشنودند. خوشبختانه مطبوعات درک بسیار خوبی از رسالت خود دارد و به خود اجازه بی‌حرمتی و اهانت به زنان را نداده است.

نگاهی به محاکمات مطبوعاتی در طی سال گذشته نشان می‌دهد که دادگاههای مطبوعاتی در سال ۱۳۷۶، تنها ۱۷ مورد بوده و از این موارد، ۸ مورد تبرئه شدند.^(۵) این تعداد اندک خود نشان دهنده رعایت موارد قانونی در مطبوعات ماست. پس چه چیزی موجب شده است که سخن روز ما محدودیت بیشتر مطبوعات باشد. آیا نمی‌توان به تخلفات مطبوعات موردی رسیدگی کرد؟ آیا نمی‌توان در بخشی که احساس ضعف می‌شود (احتمالاً اجرا) به گونه‌ای دیگر عمل کرد؟ تضعیف و محدودیت بیش از حد مطبوعات چه مفهومی دارد؟

با توجه به ارزشی که جامعه ما برای حفظ کرامت و شأن زن قائل است بدون توجه به کل طرح، تنها با ذکر استفاده ابزاری از زن و تبلیغ در این باره، همه با این طرح موافقت خواهند کرد ولی آیا این طرح تنها همین موضوع را دنبال می‌کند؟ چرا سایر مفاد طرح بررسی نشده است؟ چرا بدون بررسی با مواردی چنین مبهم و بی‌صراحت به محدود کردن تلاش برای کسب حقوق زنان پرداخته‌اند؟

ارائه این طرح به چه منظوری صورت گرفته است که به صرف عکس یک یا دو هنرپیشه در نشریه‌ای با اصل آزادی مطبوعات اینگونه برخوردی صورت می‌گیرد؟ آیا مطبوعات تنها

از تصویر زنان، استفاده ابزاری می‌کنند و تصویر مردان از این سوء نیت میراست؟ صدا و سیما چه می‌شود؟ سینما چه سرنوشتی خواهد داشت؟ با حضور اجتماعی زنان و صورت زنده‌اش چه خواهند کرد؟ پس بهتر است با این گونه مسائل ریشه‌ای برخورد کرده، به دنبال طرحهایی بروند که بتواند جامعه را به صلاح براند. تحدید و یا حذف چهره زن دردی را درمان نخواهد کرد و هیچ کس نیز نخواهد توانست به دلیل نظریات شخصی به روشنی بگوید که آیا این چهره چاپ شده استفاده ابزاری از زن است یا خیر؟

ژرف کاوی طرح الحاق یک بند به ماده شش فصل چهارم قانون مطبوعات

هر چند رأی دهندگان به این طرح حسن نیت داشتند اما باید پرسید تصویر این طرح مشکلی را حل خواهد کرد یا مشکلات بی‌شمار دیگری را در پی خواهد داشت؟ با هم تک تک موارد طرح را بررسی می‌کنیم.

الف - استفاده ابزاری از زن در تصاویر و محتوا.

ب - تحقیر و توهین به جنس زن.

ج - ترغیب به تشریفات و تجملات.

د - ایجاد تضاد بین زن و مرد از طریق دفاع خارج از موازین شرعی و قانونی از حقوق آن.

الف - تکرار می‌کنیم که در مطبوعات ما هیچکس خواهان استفاده ابزاری از زن نیست چون قانون به روشنی و وضوح حدود مطبوعات را مشخص کرده و در طی این سالها مطبوعات همچنان این حریم را حفظ کرده است. ضمن آنکه استفاده از تصاویر زنان با حجاب نباید به معنی استفاده ابزاری از تصویر زن تلقی شود.

از این گذشته در موارد تخلف از قانون هیئت منصفه و دادگاه صالحه باید به موارد رسیدگی کنند.

ب - تحقیر و توهین به زن چه معنا و مفهومی دارد؟ آیا چاپ تصویر زن تحقیر و توهین به اوست و یا آنکه حذف چهره زن از مطبوعات تحقیر زن به شمار می‌رود؟ آیا می‌توان تحدید و حذف زنان را ارزش پنداشت یا حذف و تحدید از صحنه اجتماع خود توهین به منزلت و حضور اجتماعی زن است؟

تحقیر و توهین به زن را از کدام منظر نگریده‌اند که چاپ تصویرش را توهین‌آمیز دیده‌اند. و حال می‌پرسیم آیا وجود انبوه زنان

مسن هفتاد، هشتاد ساله‌ای که در بستر خیابانهای سرد و کثیف و آلوده، بی‌سرپناه و بدون تأمین اجتماعی، به تکدی و گدایی دست در برابر هر بیگانه‌ای دراز می‌کنند، توهین و تحقیر است، یا چاپ تصویر همین زن بر صفحه مجله برای جلب کردن توجه خوانندگان به فقر و بی‌پناهی زنان؟

تحقیر و توهین به زن آن زمان است که مورد خشونت قرار گیرد و با سخنان توهین‌آمیز او را نه تنها از حقش محروم کنند بلکه در جلوی دیدگان فرزندان از خانه بیرون اندازند.

تحقیر و توهین به زن آن است که پس از تحمل سالیان متمادی زحمت و مزارت، با دست خالی عذرش را بخواهند و در برویش ببینند.

و هزاران تحقیر و توهین دیگر که وظیفه نمایندگان مجلس است که وقت خود را برای چنین طرحهایی مصرف کنند نه مسائل تکراری.

ج - منظور طراحان از ترغیب به تشریفات و تجملات مشخص و واضح نیست، حتی این قسمت نیز در قانون مطبوعات به صراحت آمده است.

د - و اما مهمتر از همه ایجاد تضاد بین زن و مرد از طریق دفاع خارج از موازین شرعی و قانونی از حقوق آن است. بند چهار ماده شش قانون مطبوعات، ایجاد اختلاف مابین اقشار جامعه را به صراحت منع کرده است حال منظور از ایجاد تضاد بین زن و مرد چیست؟ آیا چون آگاهی دادن به زنان با منافع مردان در تضاد است نباید صورت بگیرد؟ آیا بحثهای فقها درباره تفسیر و اصلاح برخی از قوانین فقهی و تلاش برای برقراری عدالت اجتماعی ایجاد تضاد می‌کند و ممنوع است؟ آیا طرح مسائل علمی در مورد حقوق زنان تضاد ایجاد کردن میان مرد و زن است؟ آیا درست است که بحث دادن حق حضانت فرزندان به مادر را ایجاد تضاد میان زن و مرد بنامیم؟ و دهها مورد دیگر.

آیا هدف این است که دیگر صحبتی از قانون نکنیم تا زنان ندانند که چه حقوقی دارند و در چه شرایطی هستند؟ آیا این طرح تلاش زنان و مطبوعات برای احقاق حقوق زنان را محدود و ممنوع نمی‌کند؟

در جامعه‌ای که برای مقابله با بیگانگان در اعتراض به حقوق زن دائم از برابری زن و مرد سخن می‌گوییم چگونه این طرح با شعارهایمان قابل جمع است؟ آیا به مرور می‌خواهیم که زنان را از جامعه حذف کنیم؟ آن وقت چگونه از حقوق زنان مسلمان کشورهای دیگر دفاع کنیم،

عالم شدن با آداب

انتظار باران

از دل آشیانه‌ها آن روز
پادها فوجی از پر آوردند
از لب رود تا عطش تا خاک
بوی خون کبوتر آوردند

ظهر آن روز رود شاهد بود
آنچه بر زمین ما رخ داد
آسمان نیز خوب یادش هست
تشنگان را چگونه پاسخ داد

ظهر آن روز دشمنان چون خار
بر تن خاک و سنگ روئیدند
با هراس از شکفتن باران
ابرها را از آسمان چیدند

در دل خویش گریه می‌کردند
ابرها با نگاه بغض آلود
اشکی از چشمشان نمی‌جوشید
خیمه چشم انتظار باران بود

پدرام پاک آیین

از محدودیت زن افغان، از عدم حق رأی زنان کویت، از خشونت علیه زنان بوسنی و ... سخن سر دهیم، زنان مسلمانی که در کشورهای دیگر چشم به امثال کنفرانس اسلامی و صدور انقلاب ما دارند.

بهتر است نمایندگان برگزیده مردم در مجلس تلاش خود را در دادن طرح‌هایی میزول دارند که متضمن عدالت اجتماعی و برابری زنان است و با ارائه طرح‌های کارشناسانه، تظلم زنان در جامعه اسلامی راکاهش دهند و امکاناتی برای پشتیبانی از زنان بی‌سرپرست، پیر و تنگدست مقرر دارند. خانه‌اش را امن سازند تا تحقیر نشود و ایمن بماند، طرحی برای اصلاح برخی از قوانین بدهند و آنچه که شایسته زن مسلمان ایرانی است به او اعطاء کنند.

سزاور است نمایندگان برگزیده مردم به گرفتاریها و مصائب و وضعیت اقتصادی زنان توجه کنند و در جهت ساختن جامعه‌ای مناسب با معرفی و ارائه الگو به کشورهای دیگر طرح بدهند. ما معتقدیم اکنون زمان آن نیست که با این نوع جبهه‌گیریها بجای وحدت و همدلی و همراهی با زنان آسیب پذیر، قشر مظلوم زنان بیش از این به مخاطره بیفتد. منافع زنان ما در اجرای عدالت اجتماعی است نه ورود در مباحث سیاسی و یا تکراری.

نمایندگان محترم فراموش نخواهند کرد که به نمایندگی از ملت به مجلس آمده‌اند و نیمی از ملت را زنان تشکیل می‌دهند.

در پایان با تأکید بر این که جامعه ما باید به سوی تأمین امنیت و آزادی بیشتر برای احقاق حقوق زنان پیش برود، نمونه‌هایی از چند سخنرانی اخیر مقام معظم رهبری را می‌آوریم. ایشان به طور مکرر به احقاق حقوق زن و رسیدگی به وضعیت آنان در خانواده اشاره کرده‌اند و خواسته‌اند که توجه بیشتری به حقوق زنان بشود. امید که سخنان ایشان راهگشای همه ما باشد:

... امروز، نه فقط در ایران ما، بلکه در سراسر جهان، معضل بزرگی وجود دارد و آن عبارت است از اینکه نسبت به حقوق و شخصیت بانوان در بعضی از بخش‌های زندگی، کوتاهی و یا تعرض انجام می‌گیرد. یعنی به زنان ظلم

می‌شود ...

... آمارهایی از آزار مردان در خانواده نیست به زنان چه شوهر، چه پدر و چه برادر وجود دارد که من این آمارها را دیده‌ام. این آمارها تکان دهنده است و انسان را دچار تعجب می‌کند ...

... زن وقتی از سواد و آگاهی سیاسی برخوردار باشد، کسی نمی‌تواند به آسانی به او زور بگوید و حق او را پایمال کند ...

... اگر کسی به استناد بینش اسلامی، بخواهد زن را از کار علمی و تلاش اقتصادی و سیاسی و اجتماعی محروم کند، برخلاف حکم خدا حرفی زده است ... هرچه می‌توانند [زنان] تلاش اقتصادی و اجتماعی و سیاسی کنند. شرع مقدس، مانع نیست .

... این که ما به استناد نظر اسلام بگوییم، زن را از فعالیت اقتصادی و اجتماعی ممنوع کنیم، غلط است. اسلام، چنین چیزی نگفته است.

... عزیزان من در اسلام، به مرد اجازه داده نشده است که به زن زور بگوید، چیزی را به زن تحمیل کند ...

... البته بعد از انقلاب، قوانین ازدواج و قوانین حمایت از خانواده، اصلاحات زیادی داشته است اما کافی نیست آن چیزی که توصیه ما به همه دست اندرکاران است چه آنهایی که در مجلسند، چه آنهایی که در دستگاه دولتی هستند، چه آنهایی که بر منابر خطابه و وعظ هستند چه به خود زنها این است که باید حمایت اخلاقی و قانونی از زن انجام بگیرد تا مرد در محیط خانواده نتواند زورگویی کند.

... در محیط خانواده، به زنان خیلی ظلم می‌شود. اسلام جلوی این را می‌گیرد، اگر در جامعه‌مان در این زمینه کمیودی باشد، باید جلوی آن گرفته شود و حمایت قانونی از زن، با کمال قوت و شدت انجام بگیرد. (۶)

این چند سال راجع به قضیه زن در جمهوری اسلامی، زن ایرانی و اساساً زن در دیدگاه اسلام، خیلی بحث شده است بخصوص امام رضوان الله علیه که معلوم بود اصلاً به مسئله زن یک توجه خاص و یک حالت دفاعی دارند. هنوز کارهای نشده بسیار است، بلکه کارهای شده، بسیار کم است ...

[در باب تبیین نظر اسلام] در این زمینه ممکن است ابهاماتی باشد که لازم است کسانی بنشینند، بحث کنند و نظر بدهند، که آنوقت این بحث رایجی که اخیراً به مباحث فقهی هم راه پیدا کرده است بحث در مورد قضاوت زنان، تصدی مناسب گوناگون اجتماعی و سیاسی به وسیله زنان در این زمینه می‌گنجد، همه اینها هم

خوب است و ...

... مسئله، مشکلات زن است. زن در جامعه چه مشکلاتی دارد؟ مهمتر از آنها، زن در عایله و در زندگی خانوادگی، دچار چه مشکلاتی است ؟ ...

باید مستقیم سراغ مشکلات زن رفت . ... قاعدتاً به زنها ظلم می‌شود، مثلاً زن فاضل و شوهر بیسواد، این شوهر بیسواد به آن زن فاضل و دانشمند ظلم می‌کند ...

... الان در زمینه مسئله قضاوت، در حوزه‌ها بحث جدید هست. آقایان بحث می‌کنند.

... البته آن چند موردی که من نگاه کردم قانون مدنی می‌تواند تغییر پیدا کند بدون اینکه با همین فقهی که امروز معمول، متداول و در دست ما است، تعارض داشته باشد ...

... آنها نمی‌گویند که در میدان اجتماعی به زن ظلم می‌شود، عمده ستم به زن، اصلاً در داخل خانواده و به وسیله شوهر است. شاید بیش از نود درصد این ستم، به وسیله شوهر است. باید به فکر افتاد این را باید اصلاح کرد ...

... بحثهایی که ما می‌توانیم درباره زن ایرانی مطرح کنیم ... نوع شوم، بیان مشکلات و جستجو و دنبال‌گیری مشکلات ... از همه اساسی‌تر، مهمتر و کارگشاستر است ... (۷)

... هم خود بانوان کشور باید نسبت به موضوع زن از نظر اسلام، دارای آگاهی کافی و لازم باشند، تا بتوانند با اتکا به نظر والای دین مقدس اسلام، از حقوق خود به طور کامل دفاع کنند ...

... چه در ایران و چه در بعضی کشورهای دیگر نسبت به زن مسلمان، کوتاهی‌هایی صورت می‌گیرد، قدری تقصیر مردان و قدری هم تقصیر خود بانوان است. چون آن کسی که باید شأن اسلامی زن را بشناسد و از آن دفاع کند، در درجه اول خود بانوان هستند. باید بدانند که خدا و قرآن و اسلام، درباره آنها چه قضاوتی دارد ... (۸) □

- ۱- ۶ اسفند ۷۶ - صفحه ۲ - روزنامه کیهان
- ۲- ۶ اسفند ۷۶ - صفحه ۱ - روزنامه کیهان
- ۳- سلام - ۷۶/۱۲/۱۸
- ۴- همشهری - ۷۶/۱۲/۱۸ - مصاحبه با یک نماینده مجلس
- ۵- سلام - ۲۰ فروردین ۷۷
- ۶- از متن سخنرانی رهبر معظم انقلاب اسلامی در اجتماع بزرگ زنان آذربایجان غربی.
- ۷- در دیدار با اعضای شورای فرهنگی - اجتماعی زنان ۷۵/۸/۱۴
- ۸- در دیدار با زنان خوزستان.